

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**مجموعه قوانین،
مقررات و کنوانسیون‌های
اطفال، نوجوانان و جوانان**

تدوین:
مهدی نریمان پور

انتشارات چتر دانش

عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام
	.Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	مجموعه قوانین، مقررات و کنوانسیون‌های اطفال، نوجوانان و جوانان / تدوین مهدی نریمان‌پور.
مشخصات نشر	تهران: چتر دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۹۰ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۲۹۸-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیفا
موضوع	کودکان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	Children -- Legal status, laws, etc. -- Iran
موضوع	نوجوانان -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	Teenagers -- Legal status, laws, etc -- Iran
شناسه افزوده	نریمان‌پور، مهدی، ۱۳۷۱-، گردآورنده
رده بندی کنگره	الف ۱۳۹۷ ۱۵/۵/۵ KMH
رده بندی دیویی	۳۴۶/۵۵۰۱۳۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۹۲۳۳۹

نام کتاب	مجموعه قوانین، مقررات و کنوانسیون‌های اطفال، نوجوانان و جوانان
ناشر	چتر دانش
تدوین	مهدی نریمان‌پور
نوبت و سال چاپ	اول - ۱۳۹۷
شمارگان	۱۰۰۰
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۲۹۸-۸
قیمت	۱۵۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خ منبری جاوید (اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آن‌ها از یک سو و تناسب آن‌ها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست

بخش اول: قوانین ۸

قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲.....	۹
قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۷۱.....	۱۹
قانون تسهیل ازدواج جوانان مصوب ۱۳۸۴.....	۲۲
قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱.....	۲۵
قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۶۲.....	۲۷
قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۳.....	۲۸
قانون اجازه افتتاح حساب پس انداز برای اطفال مصوب ۱۳۵۶.....	۳۱
قانون مربوط به تشکیل دادگاه اطفال بزهدار مصوب ۲۷ آبان ماه ۱۳۳۸.....	۳۳
قانون کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص مصوب ۱۳۹۵.....	۴۰
از قانون آیین دادرسی کیفری.....	۴۲
از قانون حمایت خانواده.....	۵۲
از قانون مجازات اسلامی.....	۵۷
قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴.....	۶۵
از قانون اصلاح قوانین تنظیم جمعیت و خانواده.....	۶۸
قانون اصلاح قانون آموزش و پرورش عمومی اجباری و مجانی مصوب مرداد ماه ۱۳۲۲.....	۶۹
از قانون مدنی.....	۷۰
قانون راجع به آموزش و پرورش عمومی اجباری و مجانی مصوب ۱۳۲۲.....	۹۷
قانون اجازه افتتاح حساب پس انداز برای اطفال مصوب ۱۳۵۶.....	۱۰۲
لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹.....	۱۰۴
لایحه قانونی اصلاح و تکمیل قانون راجع به آموزش و پرورش عمومی مصوب ۱۳۳۱.....	۱۱۰

بخش دوم: آیین‌نامه‌ها ۱۱۳

- آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۴ ۱۱۴
- آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۲) قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۴ ۱۱۹
- آیین‌نامه مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک در جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۰ ۱۲۱
- آیین‌نامه اجرایی قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست مصوب ۱۳۷۴ ۱۲۸
- آیین‌نامه اجرایی قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۵ ۱۳۳
- آیین‌نامه ساماندهی کودکان خیابانی مصوب ۱۳۸۴ ۱۳۶
- آیین‌نامه شورای نظارت بر ساخت، طراحی، واردات و توزیع اسباب‌بازی کودکان مصوب ۱۳۷۷ ۱۴۴
- آیین‌نامه مربوط به حمل بار با دست و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای کارگران زن و نوجوانان مصوب ۱۳۷۰ ۱۴۷
- آیین‌نامه اجرائی شیرخوارگاه‌ها و مهدکودک‌ها مصوب ۱۳۷۰ ۱۴۸
- آیین‌نامه حفظ جان کودکان از خطر حوض و استخر و آب‌انبار مصوب ۱۳۴۰ ۱۵۲
- آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده ۷ موضوع لایحه قانونی اصلاح مواد ۷ و ۸ قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۹ ۱۵۳
- آیین‌نامه اجرای قانون مربوط به تشکیل دادگاه اطفال بزهکار مصوب ۱۳۴۵ وزیر دادگستری ۱۵۸
- آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح و تربیت مصوب ۱۳۴۷ ۱۶۳
- آیین‌نامه اجرایی برنامه جامع ساماندهی اوقات فراغت جوانان مصوب ۱۳۸۴ ۱۷۳

آیین‌نامه اجرایی شیرخوارگاه‌ها و مهدکودک‌ها مصوب ۱۳۷۰.....	۱۷۶
از آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت خانواده.....	۱۸۰
آیین‌نامه اردوهای هجرت (۳) مصوب ۱۳۸۵.....	۱۸۲
آیین‌نامه‌های اجرایی قانون آموزش و پرورش اجباری مجانی مصوب ۱۴ مرداد ماه ۱۳۲۲.....	۱۸۵
آیین‌نامه شماره ۲ اجرای تبصره ۱ و ۲ ماده هشتم قانون آموزش و پرورش اجباری مجانی مصوب ۱۴ مرداد ۱۳۲۲.....	۱۹۱
آیین‌نامه اجرایی شماره ۳ تبصره ۲ ماده دوازدهم قانون آموزش و پرورش اجباری مجانی مصوب ۱۴ مرداد ۱۳۲۲.....	۱۹۳
آیین‌نامه اجرائی کانون اصلاح و تربیت مصوب ۱۳۴۷.....	۱۹۵
آیین‌نامه مربوط به حمل بار با دست و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای کارگران زن و نوجوانان مصوب ۱۳۷۰.....	۲۰۵
آیین‌نامه اجرایی تبصره‌های (۱) و (۲) ماده واحده قانون تصویب کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه‌نامه مکمل آن مصوب ۱۳۸۳.....	۲۰۶
آیین‌نامه مالی واحدهای اجرایی خدماتی سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹.....	۲۰۹
آیین‌نامه استخدامی واحدهای اجرایی سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹.....	۲۱۳
برنامه جامع ملی ساماندهی امور جوانان.....	۲۱۶
انتزاع کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از آموزش عالی و الحاق آن به آموزش و پرورش.....	۲۲۸
مرجع صدور جواز تأسیس و نظارت بر اداره مهدکودک‌های خصوصی و غیرانتفاعی «مصوب هشتمین جلسه ۱۳۶۵».....	۲۲۹
توصیه‌نامه ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک.....	۲۳۰
تصویب‌نامه در مورد برنامه جامع ملی ساماندهی امور جوانان مصوب ۱۳۸۳.....	۲۳۶

اساسنامه كانون پرورش فكري كودكان و نوجوانان مصوب ۱۳۵۹...۲۳۹

بخش سوم: كنوانسيون‌ها ۲۴۴

قانون اجازه الحاق دولت جمهوري اسلامي ايران به كنوانسيون حقوق
كودك مصوب ۱۳۷۲.....۲۴۵

قانون پذيرش اصلاحيه كنوانسيون حقوق كودك مصوب ۱۳۸۰.....۲۷۰
قانون تصويب كنوانسيون ممنوعيت و اقدام فوري براي محو بدترين
اشكال كار كودك و توصيه‌نامه مكمل آن مصوب ۱۳۸۰.....۲۷۱

قانون الحاق دولت جمهوري اسلامي ايران به پروتكل اختياري كنوانسيون
حقوق كودك در خصوص فروش، فحشا و هرزه‌نگاري كودكان (مصوب
۱۳۷۹/۳/۴ برابر با ۲۵ مه ۲۰۰۰ مجمع عمومي سازمان ملل متحد)
مصوب ۱۳۸۶.....۲۷۲

قانون اجازه الحاق دولت ايران به قراردادهاي بين‌المللي پاريس و
ژنو راجع به جلوگيري از رفتار جنايت‌آميز نسبت به زنان و كودكان
مصوب ۱۳۱۰.....۲۸۴

كنوانسيون ممنوعيت و اقدام فوري براي محو بدترين اشكال كار
كودك۲۸۵

بخش اول

قوانین

قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۰۷/۱۰ مجلس شورای اسلامی

ماده ۱- سرپرستی کودکان و نوجوانان فاقد سرپرست به منظور تأمین نیازهای مادی و معنوی آنان، با اذن مقام معظم رهبری و مطابق مقررات این قانون صورت می‌گیرد.

ماده ۲- امور مربوط به سرپرستی کودکان و نوجوانان بی سرپرست، با سازمان بهزیستی کشور است که در این قانون به اختصار سازمان نامیده می‌شود.

ماده ۳- کلیه اتباع ایرانی مقیم ایران می‌توانند سرپرستی کودکان و نوجوانان مشمول این قانون را با رعایت مقررات مندرج در آن و با حکم دادگاه صالح برعهده گیرند.

ماده ۴- ایرانیان مقیم خارج از کشور می‌توانند تقاضای سرپرستی خود را از طریق سفارتخانه یا دفاتر حفاظت از منافع جمهوری اسلامی ایران به سازمان تقدیم نمایند. سفارتخانه‌ها و یا دفاتر یادشده موظفند در اجرای این قانون، با سازمان همکاری نمایند و سازمان موظف است با حکم دادگاه صالح به درخواست متقاضی رسیدگی نماید.

ماده ۵- افراد زیر می‌توانند سرپرستی کودکان و نوجوانان مشمول این قانون را از سازمان درخواست نمایند.

الف- زن و شوهری که پنج‌سال از تاریخ ازدواج آنان گذشته باشد و از این ازدواج صاحب فرزند نشده باشند، مشروط به این‌که حداقل یکی از آنان بیش از سی سال سن داشته باشد.

ب- زن و شوهر دارای فرزند مشروط بر این‌که حداقل یکی از آنان بیش از سی‌سال سن داشته باشد.

ج- دختران و زنان بدون شوهر، در صورتی‌که حداقل سی‌سال سن داشته باشند، منحصراً حق سرپرستی اناث را خواهند داشت.

تبصره ۱- چنانچه به تشخیص سازمان پزشکی قانونی امکان بچه‌دار شدن زوجین وجود نداشته باشد، درخواست‌کنندگان از شرط مدت پنج سال مقرر در بند (الف) این ماده مستثنی می‌باشند.

تبصره ۲- چنانچه درخواست‌کنندگان سرپرستی از بستگان کودک یا نوجوان باشند، دادگاه با اخذ نظر سازمان و با رعایت مصلحت کودک و نوجوان می‌تواند آنان را از برخی شرایط مقرر در این ماده مستثنی نماید.

تبصره ۳- اولویت در پذیرش سرپرستی به ترتیب با زن و شوهر بدون فرزند، سپس زنان و دختران بدون شوهر فاقد فرزند و در نهایت زن و شوهر دارای فرزند است.

تبصره ۴- درخواست‌کنندگان کمتر از پنجاه سال سن، نسبت به درخواست‌کنندگانی که پنجاه سال و بیشتر دارند، در شرایط مساوی اولویت دارند.

تبصره ۵- در مواردی که زن و شوهر درخواست‌کننده سرپرستی باشند، درخواست باید به‌طور مشترک از طرف آنان تنظیم و ارائه گردد.

ماده ۶- درخواست‌کنندگان سرپرستی باید دارای شرایط زیر باشند:

الف- تقید به انجام واجبات و ترک محرمات

ب- عدم محکومیت جزائی مؤثر با رعایت موارد مقرر در قانون مجازات اسلامی

ج- تمکن مالی

د- عدم حجر

ه- سلامت جسمی و روانی لازم و توانایی عملی برای نگهداری و تربیت کودکان و نوجوانان تحت سرپرستی

و- نداشتن اعتیاد به مواد مخدر، مواد روانگردان و الکل

ز- صلاحیت اخلاقی

ح- عدم ابتلا به بیماری‌های واگیر و یا صعب‌العلاج

ط- اعتقاد به یکی از ادیان مصرح در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

تبصره ۱- رعایت اشتراکات دینی میان سرپرست و افراد تحت سرپرستی الزامی است. دادگاه صالح با رعایت مصلحت کودک و نوجوان غیرمسلمان، سرپرستی وی را به درخواست‌کنندگان مسلمان می‌سپارد.

تبصره ۲- در صورتی که متقاضی سرپرستی، ادعای یافتن طفلی را بنماید و ادعای وی در دادگاه ثابت شود، چنانچه واجد شرایط مندرج در این قانون برای سرپرستی باشد در اولویت واگذاری سرپرستی قرار می‌گیرد.

ماده ۷- درخواست‌کنندگان نمی‌توانند بیش از دو کودک یا نوجوان را سرپرستی نمایند مگر در مواردی که کودکان یا نوجوانان تحت سرپرستی، اعضای یک خانواده باشند.

ماده ۸- سپردن سرپرستی افراد موضوع این قانون در صورتی مجاز است که دارای یکی از شرایط ذیل باشند:

الف- امکان شناخت هیچ‌یک از پدر، مادر و جد پدری آنان وجود نداشته باشد.
ب- پدر، مادر، جد پدری و وصی منصوب از سوی ولی قهری آنان در قید حیات نباشند.

ج- افرادی که سرپرستی آنان به‌موجب حکم مراجع صلاحیت‌دار به سازمان سپرده‌گردیده و تا زمان دو سال از تاریخ سپردن آنان به سازمان، پدر یا مادر و یا جدپدری و وصی منصوب از سوی ولی قهری برای سرپرستی آنان مراجعه ننموده باشند.

د- هیچ‌یک از پدر، مادر و جدپدری آنان و وصی منصوب از سوی ولی قهری صلاحیت سرپرستی را نداشته باشند و به تشخیص دادگاه صالح این امر حتی با ضم امین یا ناظر نیز حاصل نشود.

تبصره ۱- چنانچه پدر یا مادر یا جدپدری کودک یا نوجوان و وصی منصوب از سوی ولی قهری مراجعه کنند، دادگاه در صورتی که آنان را واجد صلاحیت لازم ولو با ضم امین یا ناظر تشخیص دهد و مفسده مهمی نیز کودک یا نوجوان را تهدید نکند؛ با اخذ نظر سازمان با رعایت حق حضانت مادر و تقدم آن نسبت به استرداد آنان حکم صادر می‌کند در غیر این صورت حکم سرپرستی ابقاء می‌شود.

تبصره ۲- در صورت وجود اقارب طبقه دوم و تقاضای هر یک از آنان و وجود شرایط، سرپرستی به وی واگذار می‌شود و در صورت تعدد تقاضا و یکسانی شرایط متقاضیان، سرپرست با قرعه انتخاب می‌گردد. در صورت نبود اقارب طبقه دوم بین اقارب طبقه سوم بدین نحو عمل می‌شود.

ماده ۹- کلیه کودکان و نوجوانان نابالغ و نیز افراد بالغ زیر شانزده سال که به تشخیص دادگاه، عدم رشد و یا نیاز آنان به سرپرستی احراز شود و واجد شرایط مذکور در ماده (۸) این قانون باشند، مشمول مفاد این قانون می‌گردند.

ماده ۱۰- در کلیه مواردی که هیچ یک از پدر، مادر یا جد پدری یا وصی منصوب از سوی ولی قهری صلاحیت سرپرستی را ولو با ضم امین یا ناظر نداشته باشند، دادگاه می‌تواند مطابق این قانون و با رعایت مواد (۱۱۸۴) و (۱۱۸۷) قانون مدنی و با اخذ نظر مشورتی سازمان، مسئولیت قیم یا امین مذکور در این مواد را به یکی از درخواست‌کنندگان سرپرستی واگذار نماید.

ماده ۱۱- تقاضانامه درخواست‌کنندگان سرپرستی باید به سازمان ارائه گردد و سازمان مکلف است حداکثر پس از دو ماه نسبت به اعلام نظر کارشناسی آن را به دادگاه صالح تقدیم دارد. دادگاه با احراز شرایط مقرر در این قانون و با لحاظ نظریه سازمان، نسبت به صدور قرار سرپرستی آزمایشی شش‌ماهه اقدام می‌نماید. قرار صادره به دادستان، متقاضی و سازمان ابلاغ می‌گردد.

ماده ۱۲- دادگاه می‌تواند در دوره سرپرستی آزمایشی، در صورت زوال و یا عدم تحقق هر یک از شرایط مقرر در این قانون به تقاضای دادستان و یا سرپرست منحصر یا سرپرستان کودک یا نوجوان و با اطلاع قبلی سازمان و همچنین با تقاضای سازمان قرار صادره را فسخ نماید.^۱

۱. نظریه پرونده ۱۶۵۸ - ۹/۷ - ۳۲۲۱/۹۳۷ - ۱۳۹۳/۱۲/۲۴ اداره کل حقوقی قوه قضاییه

شماره پرونده ۱۶۵۸ - ۹/۷ - ۹۲

سؤال

احتراماً همان‌طور که مستحضردر مواد ۱۲ و ۱۱ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۶/۳۱ طول دوره سرپرستی آزمایشی را ۶ ماه اعلام نموده و در تبصره یک ماده ۲۳ همان قانون خروج کودک از کشور در دوران آزمایشی با رعایت مقررات همان قانون پیش‌بینی شده حال نظر به اینکه برابر مقررات حاکم صدور گذرنامه علاوه بر رعایت مقررات مذکور نیازمند داشتن شناسنامه و کدملی می‌باشد و اداره ثبت احوال نیز صدور شناسنامه برای طفل که در زمان والدین اصلی موفق به اخذ شناسنامه نشده را منوط به صدور حکم سرپرستی دائمی از جانب دادگاه می‌داند، لطفاً در صورت امکان اعلام بفرمایید:

آیا اگر سرپرستان موقت چنین قصد طفلی قصد خروج طفل از کشور را جهت سفر (زیارتی - تفریحی) داشته باشند و هنوز مدت آزمایشی ۶ ماهه سپری نشده باشد، در صورت موافقت بهزیستی آیا دادگاه مجاز به صدور حکم دائم سرپرستی طفل می‌باشد یا خیر؟

نظریه شماره ۲۲۹۵/۹۲/۷ - ۱۳۹۲/۱۲/۳

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه

باتوجه به مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست یا بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۶/۳۱ تعیین دوره شش ماهه و لزوم انقضای آن موضوعیت داشته و لذا دادگاه نمی‌تواند پیش از مهلت ۶ ماهه مزبور حکم سرپرستی صادر نماید و موافقت بهزیستی نیز پیش از موعد یادشده مؤثر در مقام نیست. اما درخصوص خروج کودک یا نوجوان تحت سرپرستی از کشور، تبصره ۱ ماده ۲۳ قانون یادشده نافی مقررات مربوط به

ماده ۱۳- پس از پایان دوره سرپرستی آزمایشی، دادگاه با لحاظ نظر سازمان و با رعایت مفاد مواد (۱۴) و (۱۵) این قانون، اقدام به صدور حکم سرپرستی و ابلاغ آن به اشخاص مذکور در ماده (۱۱) می‌نماید.

ماده ۱۴- دادگاه در صورتی حکم سرپرستی صادر می‌نماید که درخواست‌کننده سرپرستی بخشی از اموال یا حقوق خود را به کودک یا نوجوان تحت سرپرستی تملیک کند. تشخیص نوع و میزان مال یا حقوق مزبور با دادگاه است. در مواردی که دادگاه تشخیص دهد اخذ تضمین عینی از درخواست‌کننده ممکن یا به مصلحت نیست و سرپرستی کودک یا نوجوان ضرورت داشته باشد، دستور اخذ تعهد کتبی به تملیک بخشی از اموال یا حقوق در آینده را صادر و پس از قبول درخواست‌کننده و انجام دستور، حکم سرپرستی صادر می‌کند.

گذرنامه نمی‌باشد.

- نظریه ۲۲۲۱/۹۳/۷ - ۱۳۹۳/۱۲/۲۴ اداره کل حقوقی قوه قضاییه

شماره پرونده ۱۶۵۸ - ۹/۷ - ۹۲

سؤال

احتراماً همانطور که مستحضرد در مواد ۱۲ و ۱۱ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بیسرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۶/۳۱ طول دوره سرپرستی آزمایشی را ۶ ماه اعلام نموده و در تبصره یک ماده ۲۳ همان قانون خروج کودک از کشور در دوران آزمایشی با رعایت مقررات همان قانون پیشبینی شده حال نظر به اینکه برابر مقررات حاکم صدور گذرنامه علاوه بر رعایت مقررات مذکور نیازمند داشتن شناسنامه و کدملی میباشد و اداره ثبت احوال نیز صدور شناسنامه برای طفل که در زمان والدین اصلی موفق به اخذ شناسنامه نشده را منوط به صدور حکم سرپرستی دائمی از جانب دادگاه می‌داند، لطفاً در صورت امکان اعلام بفرمایید:

آیا اگر سرپرستان موقت چنین طفلی قصد خروج طفل از کشور را جهت سفر (زیارتی - تفریحی) داشته باشند و هنوز مدت آزمایشی ۶ ماهه سپری نشده باشد، در صورت موافقت بهزیستی آیا دادگاه مجاز به صدور حکم دائم سرپرستی طفل می‌باشد یا خیر؟

نظریه شماره ۲۲۹۵/۹۳/۷ - ۱۳۹۲/۱۲/۳

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه

باتوجه به مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست یا بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۶/۳۱ تعیین دوره شش ماهه و لزوم انقضای آن موضوعیت داشته و لذا دادگاه نمی‌تواند پیش از مهلت ۶ ماهه مزبور حکم سرپرستی صادر نماید و موافقت بهزیستی نیز پیش از موعد یادشده مؤثر در مقام نیست. اما درخصوص خروج کودک یا نوجوان تحت سرپرستی از کشور، تبصره ۱ ماده ۲۳ قانون یادشده نافی مقررات مربوط به گذرنامه نمی‌باشد.

تبصره - در صورتی که دادگاه تشخیص دهد اعطای سرپرستی بدون اجرای مفاد این ماده به مصلحت کودک یا نوجوان می‌باشد، به صدور حکم سرپرستی اقدام می‌نماید.

ماده ۱۵ - درخواست‌کننده منحصر یا درخواست‌کنندگان سرپرستی باید متعهد گردند که تمامی هزینه‌های مربوط به نگهداری و تربیت و تحصیل افراد تحت سرپرستی را تأمین نمایند. این حکم حتی پس از فوت سرپرست منحصر یا سرپرستان نیز تا تعیین سرپرست جدید، برای کودک یا نوجوان جاری می‌باشد. بدین منظور سرپرست منحصر یا سرپرستان، موظفند با نظر سازمان خود را نزد یکی از شرکت‌های بیمه به‌نفع کودک یا نوجوان تحت سرپرستی بیمه عمر کنند.

تبصره - در صورتی که دادگاه تشخیص دهد اعطای سرپرستی بدون اجرای مفاد این ماده به مصلحت کودک یا نوجوان می‌باشد به صدور حکم سرپرستی اقدام می‌کند.

ماده ۱۶ - اموالی که در مالکیت صغیر تحت سرپرستی قرار دارد در صورتی اداره آن به سرپرست موضوع این قانون سپرده می‌شود که طفل فاقد ولی قهری باشد و یا ولی قهری وی برای اداره اموال او شخصی را تعیین نکرده باشد و مرجع صالح قضائی قیمومت طفل را بر عهده سرپرست قرار داده باشد.

ماده ۱۷ - تکالیف سرپرست نسبت به کودک یا نوجوان از لحاظ نگهداری، تربیت و نفقه، با رعایت تبصره ماده (۱۵) و احترام، نظیر تکالیف والدین نسبت به اولاد است. کودک یا نوجوان تحت سرپرستی نیز مکلف است نسبت به سرپرست، احترامات متناسب با شأن وی را رعایت کند.

ماده ۱۸ - صدور حکم سرپرستی، به‌هیچ‌وجه موجب قطع پرداخت مستمری که به‌موجب قانون به کودک یا نوجوان تعلق گرفته یا می‌گیرد، نمی‌شود.

ماده ۱۹ - در صورت فوت سرپرست منحصر یا سرپرستان که مشمول یکی از صندوق‌های بازنشستگی بوده‌اند، افراد تحت سرپرستی در حکم افراد تحت تکفل متوفی محسوب گردیده و تا تعیین سرپرست جدید از مزایای مستمری وظیفه‌بازماندگان برخوردار خواهند شد.

ماده ۲۰ - در صورت فوت یا زندگی مستقل و جدایی هر یک از سرپرستان یا

وقوع طلاق بین آنان، دادگاه می‌تواند با درخواست سازمان و با رعایت مفاد این قانون، سرپرستی کودک یا نوجوان را به یکی از زوجین یا شخص ثالث واگذار نماید. رعایت نظر کودکان بالغ در این خصوص ضروری است.

ماده ۲۱- شخصی که سرپرستی افراد تحت حمایت این قانون را بر عهده می‌گیرد از مزایای حمایتی حق اولاد و مرخصی دوره مراقبت برای کودکان زیر سه سال (معادل مرخصی دوره زایمان) بهره‌مند می‌باشد. کودک یا نوجوان تحت سرپرستی نیز از مجموعه مزایای بیمه و بیمه‌های تکمیلی وفق مقررات قانونی برخوردار خواهد شد.

ماده ۲۲- پس از صدور حکم قطعی سرپرستی، مفاد حکم از سوی دادگاه به اداره ثبت احوال و اداره بهزیستی مربوط ابلاغ می‌شود. اداره ثبت احوال مکلف است نام و نام خانوادگی کودک یا نوجوان تحت سرپرستی و همچنین مفاد حکم سرپرستی را در اسناد سجلی و شناسنامه سرپرست یا زوجین سرپرست وارد کند. همچنین اداره ثبت احوال مکلف است شناسنامه جدیدی برای کودک یا نوجوان تحت سرپرستی با درج نام و نام خانوادگی سرپرست یا زوجین سرپرست صادر و در قسمت توضیحات مفاد حکم سرپرستی و نام و نام خانوادگی والدین واقعی وی را در صورت مشخص بودن، قید نماید.

تبصره ۱- اداره ثبت احوال مکلف است سوابق هویت و نسبت واقعی طفل را در پرونده وی حفظ نماید.

تبصره ۲- کودک یا نوجوان تحت سرپرستی می‌تواند پس از رسیدن به سن هجده سالگی، صدور شناسنامه جدیدی را برای خود با درج نام والدین واقعی در صورت معلوم بودن، یا نام خانوادگی مورد نظر وی، در صورت معلوم نبودن نام والدین واقعی، از اداره ثبت احوال درخواست نماید.

تبصره ۳- اجرای این ماده به‌موجب آیین‌نامه‌ای است که به وسیله سازمان ثبت احوال کشور و با همکاری سازمان تهیه می‌شود و ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۳- صدور گذرنامه و خروج کودک یا نوجوان تحت سرپرستی از کشور منوط به موافقت سرپرست منحصر یا سرپرستان و دادستان است. دادستان پس

از جلب نظر کارشناسی سازمان با رعایت مصلحت، اتخاذ تصمیم می‌نماید.^۱

تبصره ۱- چنانچه خروج از کشور در دوره آزمایشی باشد، سرپرست منحصر یا سرپرستان باید تضمینی مناسب جهت بازگشت کودک یا نوجوان تا پایان دوره آزمایشی، به دادستان بسپارد. ضمناً سازمان مکلف است به طریق اطمینان بخشی در مورد رعایت حقوق کودک یا نوجوان در خارج از کشور اقدام لازم را به عمل آورد.

تبصره ۲- در صورتی که مسافرت کودک یا نوجوان به خارج بر وی واجب باشد مانند سفر حج تمتع؛ مفاد این ماده اجرا نخواهد شد. سرپرست یا سرپرستان در هر حال باید موضوع را به سازمان و دادستان اطلاع دهند.

ماده ۲۴- دادستان و سازمان در صورتی که ضرورت فسخ حکم سرپرستی را احراز نمایند، مراتب را به دادگاه صالح اعلام می‌کنند.

ماده ۲۵- حکم سرپرستی، پس از اخذ نظر کارشناسی سازمان، در موارد زیر فسخ می‌شود:

۱. نظریه شماره ۳۲۲۱/۹۳/۷ - ۱۳۹۳/۱۲/۲۴ اداره کل حقوقی قوه قضاییه
شماره پرونده ۱۶۵۸ - ۹/۷ - ۹۲

سؤال

احتراماً همانطور که مستحضرد در مواد ۱۲ و ۱۱ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۶/۳۱ طول دوره سرپرستی آزمایشی را ۶ ماه اعلام نموده و در تبصره یک ماده ۲۳ همان قانون خروج کودک از کشور در دوران آزمایشی با رعایت مقررات همان قانون پیش‌بینی شده حال نظر به اینکه برابر مقررات حاکم صدور گذرنامه علاوه بر رعایت مقررات مذکور نیازمند داشتن شناسنامه و کدملی می‌باشد و اداره ثبت احوال نیز صدور شناسنامه برای طفل که در زمان والدین اصلی موفق به اخذ شناسنامه نشده را منوط به صدور حکم سرپرستی دائمی از جانب دادگاه می‌داند، لطفاً در صورت امکان اعلام بفرمایید:

آیا اگر سرپرستان موقت چنین طفلی قصد خروج طفل از کشور را جهت سفر (زیارتی - تفریحی) داشته باشند و هنوز مدت آزمایشی ۶ ماهه سپری نشده باشد، در صورت موافقت بهزیستی آیا دادگاه مجاز به صدور حکم دائم سرپرستی طفل می‌باشد یا خیر؟

نظریه شماره ۲۲۹۵/۹۲/۷ - ۱۳۹۲/۱۲/۳

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه

باتوجه به مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست یا بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۶/۳۱ تعیین دوره شش‌ماهه و لزوم انقضای آن موضوعیت داشته و لذا دادگاه نمی‌تواند پیش از مهلت ۶ ماهه مزبور حکم سرپرستی صادر نماید و موافقت بهزیستی نیز پیش از موعد یادشده مؤثر در مقام نیست. اما درخصوص خروج کودک یا نوجوان تحت سرپرستی از کشور، تبصره ۱ ماده ۲۳ قانون یادشده نافی مقررات مربوط به گذرنامه نمی‌باشد.

الف- هر یک از شرایط مقرر در ماده (۶) این قانون منتفی گردد.
ب- تقاضای سرپرست منحصر یا سرپرستان در صورتی که سوء رفتار کودک یا نوجوان برای هر یک از آنان غیرقابل تحمل باشد.

ج- طفل پس از رشد با سرپرست منحصر یا سرپرستان توافق کند.

د- مشخص شدن پدر یا مادر یا جد پدری کودک یا نوجوان و یا وصی منصوب از سوی ولی قهری در صورتی که صلاحیت لازم برای سرپرستی را ولو با ضم امین یا ناظر از سوی دادگاه، دارا باشند.

ماده ۲۶- هرگاه سرپرست درصدد ازدواج برآید، باید مشخصات فرد مورد نظر را به دادگاه صالح اعلام نماید. در صورت وقوع ازدواج، سازمان مکلف است گزارش ازدواج را به دادگاه اعلام تا با حصول شرایط این قانون، نسبت به ادامه سرپرستی به صورت مشترک و یا فسخ آن اتخاذ تصمیم نماید.

تبصره- ازدواج چه در زمان حضانت و چه بعد از آن بین سرپرست و فرزندخوانده ممنوع است مگر اینکه دادگاه صالح پس از اخذ نظر مشورتی سازمان، این امر را به مصلحت فرزندخوانده تشخیص دهد.

ماده ۲۷- در صورت فسخ حکم سرپرستی تا زمان تعیین سرپرست یا سرپرستان جدید تغییری در مشخصات سجلی فرد تحت سرپرستی صورت نخواهد گرفت.

ماده ۲۸- افرادی که قبل از تصویب این قانون تحت سرپرستی قرار گرفته‌اند، مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

ماده ۲۹- کسانی که افراد واجد شرایط را قبل از تصویب این قانون به صورت غیرقانونی تحت سرپرستی قرار داده‌اند، مکلف هستند ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون تحت نظارت سازمان و دادگاه نسبت به ادامه سرپرستی تعیین تکلیف نمایند. عدم مراجعه پس از مهلت اعطا شده غیرقانونی بوده و پیگرد قضایی خواهد داشت.

ماده ۳۰- افرادی که بنابه دلایل موجه و یا تحت شرایط خاص، سرپرستی کودک یا نوجوانی را حداقل یک سال پیش از سپردن به سازمان، عهده‌دار بوده‌اند با دارا بودن شرایط مقرر در این قانون، نسبت به سرپرستی آنان حق تقدم دارند.

ماده ۳۱- ارائه مدارک و اطلاعات مربوط به کودک یا نوجوان تحت سرپرستی، جز به سرپرست یا سرپرستان صرفاً در صورت ضرورت، با رعایت مصلحت کودک یا نوجوان و اجازه دادگاه امکانپذیر است.

ماده ۳۲- دادگاه صالح برای رسیدگی به امور مربوط به نگهداری کودکان و نوجوانان بی سرپرست، دادگاه محل اقامت درخواست کننده است.

ماده ۳۳- در کلیه مواردی که به موجب این قانون توسط دادگاه صالح برای کودکان و نوجوانان سرپرست تعیین می گردد، دادگاه مکلف است رونوشت رأی را جهت اطلاع به سازمان ارسال نماید. سازمان موظف است در طول دوره سرپرستی، نسبت به این دسته از افراد نظارت کند.

ماده ۳۴- اعتراض به آرای صادره تابع قوانین و مقررات جاری و آیین دادرسی حسب مورد خواهد بود.

ماده ۳۵- سازمان بهزیستی موظف است به منظور راهنمایی و مشاوره افرادی که سرپرستی کودکان و نوجوانان را عهده دار می شوند، اقدام به ایجاد دفتر مشاوره دینی مربوط به امور فرزندخواندگی با همکاری مرکز مدیریت حوزه علمیه نماید. واگذاری سرپرستی کودکان و نوجوانان منوط به تأیید دفتر مذکور خواهد بود.

ماده ۳۶- به منظور انجام صحیح مسئولیت پذیرش، نگهداری و مراقبت، حضانت و سرپرستی کودکان بی سرپرست و بدسرپرست توسط سازمان بهزیستی کشور و اختیار واگذاری سرپرستی آنان به خانواده های واجد شرایط و مؤسسات، آیین نامه های اجرایی این قانون با پیشنهاد وزارتخانه های تعاون، کار و رفاه اجتماعی، دادگستری و کشور ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون تهیه می شود و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

ماده ۳۷- بند (۳) ماده (۴) قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۷۱/۲۴/۸ و قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۹ لغو می گردد.

قانون فوق مشتمل بر سی و هفت ماده و هفده تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ دهم مهرماه یکهزار و سیصد و نود و دو مجلس شورای اسلامی تصویب شد و در تاریخ ۱۳۹۲/۷/۱۰ به تأیید شورای نگهبان رسید.

قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۷۱/۸/۲۴ مجلس شورای اسلامی

ماده ۱- به پیروی از تعالیم عالیّه اسلام در جهت حفظ شئون و حقوق اجتماعی زن و کودک بی سرپرست و زدودن آثار فقر از جامعه اسلامی و به منظور اجرای قسمتی از اصل بیست و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زنان و کودکان بی سرپرستی که تحت پوشش قوانین حمایتی دیگری نیستند از حمایت‌های مقرر در این قانون بهره‌مند خواهند شد.

ماده ۲- مضمولان این قانون عبارتند از:

۱- زنان بیوه: بیوه به زنانی اطلاق می‌شود که به عقد ازدواج (دائم یا منقطع) درآمده و سپس به یکی از دلایل طلاق، فوت شوهر، فسخ عقد، صدور حکم موت فرضی، بذل مدت و یا انقضای مدت در نکاح منقطع، شوهر خود را از دست داده باشند.

۲- زنان پیر و سالخورده: زنان بی سرپرست و مسنی هستند که قادر به تأمین معاش خود نباشند.

۳- سایر زنان و دختران بی سرپرست: به زنان و دخترانی اطلاق می‌شود که بنا به عللی از قبیل: مفقودالآثر شدن یا از کارافتادگی سرپرست، به طور دائم یا موقت بدون سرپرست (نان‌آور) می‌مانند.

۴- کودکان بی سرپرست: به کودکانی اطلاق می‌شود که بنا به هر علت و به طور دائم یا موقت، سرپرست خود را از دست داده باشند.

تبصره ۱- پسران موضوع بند ۴ این ماده تا رسیدن به حداقل سن قانونی (مندرج در قانون کار) و دختران تا زمانی که ازدواج نمایند مشمول این قانون باقی خواهند ماند مگر این که تحت سرپرستی قرار گیرند یا به نحوی تمکن مالی بیابند.

تبصره ۲- پسرانی که ادامه تحصیل دهند به شرط وجود اعتبار تا پایان تحصیل مشمول مفاد این قانون می‌باشند.

ماده ۳- زنان و کودکان بی سرپرست که به هر نحو از مستمری‌های

بازنشستگی، از کارافتادگی و بازمندگان بهره‌مند می‌شوند و یا از تمکن مالی برخوردار باشند از شمول مقررات این قانون خارج هستند.

ماده ۴- حمایت‌های موضوع این قانون عبارتند از:

۱- حمایت‌های مالی شامل تهیه وسایل و امکانات خودکفایی یا مقرری نقدی و غیر نقدی به صورت نوبتی یا مستمر.

۲- حمایت‌های فرهنگی، اجتماعی شامل ارائه خدماتی نظیر خدمات آموزشی (تحصیلی)، تربیتی، کاریابی، آموزش حرفه و فن جهت ایجاد اشتغال، خدمات مشاوره‌ای و مددکاری جهت رفع مسائل و مشکلات زندگی مضمولان و به وجود آوردن زمینه ازدواج و تشکیل خانواده.

۳- به موجب ماده ۳۷ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست لغو گردید.

تبصره- کلیه مضمولان واجد شرایط که از سلامتی جسمی و روانی برخوردارند به تشخیص مددکاران ذی ربط، جهت شرکت در دوره‌های آموزش حرفه‌ای و کاریابی معرفی می‌شوند.

ماده ۵- میزان و مدت پرداخت مقرری ماهیانه طبق آیین‌نامه‌ای تعیین می‌گردد که بنا به پیشنهاد سازمان بهزیستی کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره- پرداخت مقرری نقدی و غیر نقدی تا احراز موارد مندرج در ماده (۶) این قانون ادامه خواهد یافت.

ماده ۶- در موارد زیر مقرری مضمولان قطع خواهد شد.

۱- در صورت ازدواج، رجوع یا تحت تکفل قرار گرفتن.

۲- یافتن تمکن مالی.

۳- خودداری از شرکت در دوره‌های آموزشی (تحصیلی) و آموزش بدون عذر موجه.

۴- امتناع از قبول شغل مناسب پیشنهادی.

تبصره- در صورت محکومیت کیفری که منجر به بازداشت و زندان شود، مقرری مربوط در مدت محکومیت قطع خواهد شد.

ماده ۷- هر کس بر اساس اسناد و گواهی‌ها خلاف یا با توسل به عناوین تقلبی از مزایای مقرر در این قانون به نفع خود استفاده نماید به رد عین یا معادل کمک‌های نقدی و غیر نقدی دریافتی و نیز تا دو برابر آن جریمه محکوم می‌شود و چنانچه موجبات استفاده اشخاص ثالث را من غیر حق فراهم نماید به جزای نقدی تا سه برابر مزبور محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- کلیه خسارات و وجوه حاصله از جرائم نقدی مقرر در این قانون جزء درآمد اختصاصی سازمان بهزیستی و در یک ردیف درآمد و هزینه مستقل همه‌ساله در قانون بودجه منظور و طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید هزینه می‌گردد.

تبصره ۲- سازمان بهزیستی می‌تواند از هدایا و کمک‌های اشخاص حقیقی و حقوقی در جهت اجرای این قانون استفاده نماید.

ماده ۸- چنانچه مضمولان این قانون، اشتغال، ازدواج یا رجوع خود را مکتوم داشته و مقرری دریافت دارند، برابر ماده ۷ این قانون مورد پیگرد قرار خواهد گرفت.

ماده ۹- سازمان بهزیستی کشور مجری این قانون خواهد بود و موظف است آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط را ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ قانون با هماهنگی کلیه نهادها و دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و جهت تصویب به هیئت وزیران تقدیم نماید.

تبصره- اجرای این قانون مانع از انجام وظایف قانونی و موارد پیش‌بینی شده در اساسنامه کمیته امداد امام خمینی (ره) نمی‌باشد و کمیته مزبور در چارچوب وظایف قانونی خویش کماکان نسبت به ارائه خدمات مربوط ادامه خواهد داد.

ماده ۱۰- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌های دولتی و وابسته به دولت، مؤسسات عمومی و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می‌باشد موظفند همکاری‌های لازم را در زمینه اجرای این قانون با سازمان بهزیستی کشور معمول دارند.

قانون تسهیل ازدواج جوانان مصوب ۱۳۸۴/۹/۲۷ مجلس شورای اسلامی

ماده ۱- به منظور توانمندسازی جوانان برای تشکیل خانواده، دولت مکلف است صندوق اندوخته ازدواج جوانان را ایجاد نماید. اساسنامه صندوق شامل ماهیت صندوق، منابع مالی، ارکان، شرح وظایف صندوق و نحوه عضویت در آن ظرف سه ماه از تصویب این قانون توسط دولت تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌شود.

ماده ۲- دولت مکلف است علاوه بر استفاده از منابع بودجه سنواتی پیش‌بینی شده، از محل «صندوق اندوخته ازدواج جوانان» به مزدوجین نیازمند به اجاره مسکن، حسب تشخیص کمیته سامان ازدواج با توجه به امکانات صندوق، وام ودیعه مسکن پرداخت کند.

ماده ۳- با تأکید بر روش‌های انبوه‌سازی، کوچک‌سازی، ارزان‌سازی و استفاده از روش‌های نوین ساخت در امر مسکن، دولت مکلف است علاوه بر بهره‌مندی از تسهیلات متداول و رایج فعلی (انبوه‌سازی و اجاره به شرط تملیک) از طریق نهادهای عمومی نظیر شهرداری و اوقاف و امور خیریه و با بهره‌گیری از همکاری و امکانات وزارت مسکن و شهرسازی و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و استفاده از زمین‌های دولتی یا زمین‌های اهدایی خیرین، واحدهای ساختمانی به‌عنوان «مسکن موقت» احداث کرده و آنها را در اختیار زوج‌های جوان با اجاره مناسب قرار دهد. مدت استفاده هر زوج متقاضی از این واحدها حداکثر سه سال است.

ماده ۴-

الف- کلیه دستگاه‌های دولتی، نهادهای عمومی و شهرداری‌های دارای تسهیلات رفاهی، فرهنگسرا و تالار، باشگاه و اردوگاه موظفند با هماهنگی کمیته سامان ازدواج، فضاهای مذکور را برای برگزاری جشن و مراسم ازدواج در اختیار زوج‌های واجد شرایط قرار دهند.

ب- به هریک از خانواده‌های جوان عضو صندوق که هیچ‌یک از زوجین اشتغال به کار یا منبع درآمدی نداشته باشند، حداکثر تا مدت دو سال پس

از تاریخ ازدواج مبلغی به‌عنوان کمک‌هزینه زندگی به‌صورت قرض‌الحسنه پرداخت می‌گردد.

سقف مبلغ مزبور را کمیته سامان ازدواج متناسب با سرمایه صندوق تعیین خواهد نمود.

ماده ۵- دولت مکلف است به‌منظور تکریم و ترویج سنت حسنة نبوی ازدواج، فرهنگ‌سازی و ترویج الگوهای مطلوب، با استفاده از امکانات رسانه ملی و دستگاه‌های فرهنگی و آموزشی اقدامات ذیل را انجام دهد:

الف- تصحیح باورها و آداب و رسوم مانع و مزاحم ازدواج جوانان در مناطق کشور.
ب- تشویق جوانان و خانواده‌ها به برپایی جشن‌های گروهی و کاهش هزینه‌های تشریفات مراسم ازدواج.

ج- روز اول ذی‌الحجه (روز ازدواج امیرالمؤمنین «ع» و فاطمه زهرا «س») به‌عنوان روز ازدواج جوانان نام‌گذاری شود.

د- طرح مباحث مربوط به چگونگی تشکیل خانواده و روش‌ها و آداب همسرگزینی و ازدواج آسان و شرعی از طریق رسانه‌های گروهی، صدا و سیما، کتب درسی مقطع متوسطه (سال سوم و پیش‌دانشگاهی) و آموزش عالی.

ماده ۶- دولت موظف است به‌منظور سامان فعالیت‌های ازدواج در استان‌ها و نظارت بر روند اجرایی این قانون در کلیه فرمانداری‌ها، کمیته سامان ازدواج متشکل از فرماندار، امام جمعه شهر و رئیس شورای شهر تشکیل دهد.

تبصره ۱- این کمیته حسب مورد می‌تواند از شخصیت‌های حقیقی و حقوقی جهت شرکت در جلسات و تصمیم‌گیری‌های ذی‌ربط دعوت به‌عمل آورد.

تبصره ۲- کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط موظف به همکاری با این کمیته هستند.

تبصره ۳- استانداران موظفند پس از دریافت گزارش اقدامات کمیته‌ها، نتیجه را از طریق دولت به تفکیک هر استان به‌صورت سالانه به کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی گزارش کنند.

ماده ۷- به‌منظور رفع موانعی که باعث تأخیر ازدواج می‌گردد و تشویق و ترغیب جوانان به ازدواج و تشکیل خانواده، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است پس از موافقت فرمانده کل نیروهای مسلح اقدامات ذیل را انجام دهد:

الف- تعیین محل خدمت سربازان متأهل در نزدیک‌ترین پادگان و مرکز نظامی محل سکونت.

ب- پرداخت مستمری به میزان حداقل دو برابر سربازان مجرد به سربازان متأهل که میزان افزایش مستمری متأهلین از محل صندوق اندوخته ازدواج جوانان تأمین می‌گردد.

ماده ۸- دولت موظف است طرح جامع آموزش و مشاوره قبل و بعد از ازدواج مشتمل بر برنامه‌های: مشاوره برای همسرایی، تشکیل خانواده، آماده‌سازی زوج‌های جوان برای آغاز زندگی مشترک، آشنایی با حقوق خانوادگی و اخلاق همسراری و آمادگی برای داشتن فرزند را تهیه و ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون به مجلس ارائه دهد.

ماده ۹- دولت مکلف است متأهلین واجد شرایط را در اولویت دسترسی به فرصت‌های شغلی، وام اشتغال و وام مسکن قرار دهد.

ماده ۱۰- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مؤسسات دارای مرکز آموزشی، موظفند در چارچوب بودجه سنواتی نسبت به ساخت و واگذاری خوابگاه‌ها برای متأهلین اقدام لازم را معمول دارند و همچنین نسبت به پرداخت کمک هزینه تحصیلی به دانشجویان متأهل به میزان دو برابر دانشجویان مجرد، که افزایش آن از محل صندوق اندوخته ازدواج جوانان تأمین می‌شود، اقدام نمایند.

تبصره- دانشجویان متأهل رشته‌های پزشکی مجازند قبل از انجام خدمت سربازی و طرح خدمت نیروی انسانی در آزمون دوره‌های تخصصی شرکت کنند.

ماده ۱۱- آیین‌نامه اجرایی این قانون پس از تصویب اساسنامه صندوق توسط مجلس شورای اسلامی، ظرف مدت سه ماه توسط دولت تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲- گزارش اجرای این قانون هر شش ماه یک بار توسط دولت تهیه و به کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.

ماده ۱۳- وزرای امور اقتصادی و دارایی، مسکن و شهرسازی و کشور در موارد مرتبط مسئول حسن اجرای این قانون در برابر مجلس شورای اسلامی می‌باشند.

قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱/۹/۲۵ مجلس شورای اسلامی

ماده ۱- کلیه اشخاصی که به سن هجده سال تمام هجری شمسی نرسیده‌اند از حمایت‌های قانونی مذکور در این قانون بهره‌مند می‌شوند.

ماده ۲- هر نوع اذیت و آزار کودکان و نوجوانان که موجب شود به آنان صدمه جسمانی یا روانی و اخلاقی وارد شود و سلامت جسم یا روان آنان را به مخاطره اندازد ممنوع است.

ماده ۳- هرگونه خرید، فروش، بهره‌کشی و به کارگیری کودکان به‌منظور ارتکاب اعمال خلاف از قبیل قاچاق، ممنوع و مرتکب حسب مورد علاوه بر جبران خسارات وارده به شش ماه تا یک سال زندان و یا به جزای نقدی از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.

ماده ۴- هرگونه صدمه و اذیت و آزار و شکنجه جسمی و روحی کودکان و نادیده‌گرفتن عمدی سلامت و بهداشت روانی و جسمی و ممانعت از تحصیل آنان ممنوع و مرتکب به سه ماه و یک روز تا شش ماه حبس و یا تا ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال جزای نقدی محکوم می‌گردد.

ماده ۵- کودک‌آزاری از جرائم عمومی بوده و احتیاج به شکایت شاکی خصوصی ندارد.

ماده ۶- کلیه افراد و مؤسسات و مراکزی که به‌نحوی مسئولیت نگاهداری و سرپرستی کودکان را بر عهده دارند مکلفند به محض مشاهده موارد کودک‌آزاری مراتب را جهت پیگرد قانونی مرتکب و اتخاذ تصمیم مقتضی به مقامات صالح قضایی اعلام نمایند تخلف از این تکلیف موجب حبس تا شش ماه یا جزای نقدی تا پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال خواهد بود.

ماده ۷- اقدامات تربیتی در چارچوب ماده (۵۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۹/۷ و ماده (۱۱۷۹) قانون مدنی مصوب ۱۳۱۴/۱/۱۹ از شمول این قانون مستثنی است.

ماده ۸- اگر جرائم موضوع این قانون مشمول عناوین دیگر قانونی شود یا در قوانین دیگر حد یا مجازات سنگین‌تری برای آنها مقرر شده باشد، حسب مورد حد شرعی یا مجازات اشد اعمال خواهد شد.

ماده ۹- از تاریخ تصویب این قانون کلیه مقررات مغایر با آن ملغی‌الاثرب می‌گردد.

قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۶۲/۸/۱ مجلس شورای اسلامی

ماده واحده- دولت مکلف است نسبت به تضمین بیمه و رفاه زنان و کودکان بی سرپرست موضوع بند چهارم اصل بیست و یکم قانون اساسی اقدام و حداکثر ظرف سه ماه لایحه آن را برای تصویب به مجلس تقدیم دارد.

تبصره- دولت باید حتی الامکان در لایحه جهت خودکفا نمودن بیمه شدگان را مورد توجه خاص قرار دهد.

قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۳/۴/۳۰ مجلس شورای ملی

ماده ۱- کلیه اطفال و جوانان ایرانی که واجد شرایط تحصیل می‌باشند باید بدون هیچ‌گونه مانعی به تحصیل بپردازند و هیچ کس نمی‌تواند آنان را از تحصیل باز دارد، جز با مجوز قانونی.

ماده ۲- در هر محل که بر اساس قانون آموزش و پرورش عمومی اجباری و مجانی مصوب ۱۳۲۲/۵/۶ و اصلاحی آن مصوب ۲۹ خرداد ماه ۱۳۵۰ موجبات تحصیل مراحل تعلیمات ابتدایی و راهنمایی که اجباری و مجانی است فراهم و اعلام شده باشد پدر و یا مادر یا سرپرست قانونی کودک که وظیفه نگهداری و تربیت کودک بر عهده او می‌باشد موظف است نسبت به ثبت نام و فراهم کردن موجبات تحصیل کودک تحت سرپرستی خود اقدام کند و در صورتی که از انجام این وظیفه خودداری نماید وزارت آموزش و پرورش نسبت به ثبت اسامی کودکان مندرج در آمار ارسالی اداره کل ثبت احوال موضوع تبصره ماده ۵ قانون آموزش و پرورش عمومی اجباری و مجانی و همچنین نسبت به ثبت نام کودک واجد شرایط تحصیل در مراحل اول و دوم موضوع ماده ۲ قانون اصلاح قانون مذکور اقدام خواهد نمود.

ماده ۳- پدر یا مادر یا سرپرست قانونی نوجوان کمتر از هجده سال مکلف است به ثبت نام نوجوانی که دوره راهنمایی را طی نموده و طبق ضوابط وزارت آموزش و پرورش برای تحصیلات بالاتر مستعد شناخته می‌شود اقدام نماید و وسایل ادامه تحصیل او را فراهم کند و در صورت عدم تمکن مالی، دولت مکلف است امکانات لازم را برای ادامه تحصیل این قبیل نوجوانان با رعایت ماده ۶ این قانون فراهم نماید. مرجع و ضوابط تشخیص عدم تمکن مالی پدر یا مادر یا سرپرست در آیین‌نامه‌ای که توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید تعیین می‌شود.

ماده ۴- هر یک از پدر یا مادر یا سرپرست قانونی کودک و نوجوان کمتر از هجده سال که قانوناً مسئول پرداخت مخارج زندگی او می‌باشد و با داشتن

امکانات مالی از تهیه وسایل و موجبات تحصیل کودک یا نوجوان واجد شرایط تحصیل مشمول این قانون در محلی که موجبات تحصیل دوره‌های مربوط از طرف وزارت آموزش و پرورش فراهم شده باشد امتناع کند یا به‌نحوی از انحاء از تحصیل او جلوگیری نماید به حکم مراجع قضایی که خارج از نوبت رسیدگی می‌کنند به جزای نقدی از ده هزار ریال تا دویست هزار ریال و به انجام تکالیف فوق نسبت به کودک یا نوجوان محکوم خواهد شد.

هر گاه پس از ابلاغ حکم پدر یا مادر یا سرپرست به تکلیف مقرر در حکم دادگاه اقدام ننماید یا پس از اجرای حکم مجدداً کودک یا نوجوان را از تحصیل باز دارد به حبس جنحه‌ای از یک تا سه سال و تأمین هزینه معاش و تحصیل کودک یا نوجوان خود محکوم خواهد شد.

تبصره- وجوه حاصل از جزای نقدی موضوع این ماده در اختیار شورای آموزش و پرورش منطقه‌ای مربوط قرار می‌گیرد تا جهت تکمیل کتابخانه مدارس همان منطقه به مصرف برسد.

ماده ۵- تحصیلات فنی و حرفه‌ای تا پایان دوره دانش‌بهری (فوق دیپلم) مجانی است.

تبصره- دانشجویان و دانش‌آموختگان فنی و حرفه‌ای دوره دانش‌بهری مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی که برای سازمان‌های دولتی مزبور کارمند فنی تربیت خواهند کرد ملزم به انجام دادن تعهدی که سپرده‌اند خواهند بود این دسته از مؤسسات آموزش عالی باید در آگهی پذیرش دانشجو این استثنا را اعلام دارند.

تشخیص رشته‌های فنی و حرفه‌ای حسب مورد در وزارت آموزش و پرورش با شورای عالی آموزش و پرورش و در وزارت علوم و آموزش عالی با شورای مرکزی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور خواهد بود.

ماده ۶- تحصیلات دوره متوسط غیرحرفه‌ای برای کسانی که می‌خواهند در دستگاه‌های دولتی خدمت کنند مجانی خواهد بود مشروط بر این که این افراد حداقل به مدت سنوات تحصیل برای دولت خدمت کنند ضوابط مربوط به خدمت در دستگاه‌های دولتی و نحوه اجرای این ماده طبق آیین‌نامه‌ای خواهد

بود که به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده ۷- دانشجویان و هنرجویانی که به خواهند از آموزش رایگان در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی داخل کشور استفاده نمایند مکلفند برابر مدتی که از تحصیل رایگان استفاده کرده‌اند در ایران خدمت نمایند. در صورت استنکاف از انجام تمام یا قسمتی از خدمت مذکور باید هزینه تحصیلات رایگان را تمام یا به تناسب مدتی که خدمت نکرده‌اند به دولت به پردازند.

دانشجویان و هنرجویانی که مایل به استفاده از تحصیلات رایگان نیستند مکلف به پرداخت شهریه و هزینه تحصیلی می‌باشند.

تبصره- آیین‌نامه مربوط به احتساب هزینه تحصیلات عالی و نحوه خروج از کشور افراد مذکور و نیز نحوه اشتغال آنان از طرف وزارت فرهنگ و آموزش عالی تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران اجرا خواهد شد.

ماده ۸- دانشجویان و هنرجویان دانشگاه‌ها، دانشکده‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارتخانه‌ها و مؤسسات عام‌المنفعه که برای خدمت در دانشگاه‌ها، وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های مذکور آموزش می‌بینند، مکلفند طبق تعهدنامه رسمی که در بدو ورود برابر مقررات مربوط از آنان اخذ می‌شود تعهدات خود را انجام دهند. در آگهی پذیرش دانشجو و هنرجو برای این نوع مؤسسات، دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها و تعهدنامه مزبور باید شرایط تحصیل و کیفیت و ضمانت اجرای تعهدات قید می‌شود.

از تاریخ تصویب این قانون، مواد ۷ و ۸ قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیلی اطفال و جوانان ایرانی مصوب خرداد ماه ۱۳۵۴ لغو می‌گردد.

ماده ۹- محصلینی که با استفاده از کمک‌هزینه تحصیلی و یا مقرری نیروهای مسلح شاهنشاهی به منظور خدمت در ارتش شاهنشاهی، ژاندارمری کشور و شهربانی کشور تحصیل می‌نمایند از شمول مقررات این قانون مستثنی بوده و در هر مورد تابع مقررات سازمان متبوع خواهند بود.

قانون اجازه افتتاح حساب پس انداز برای اطفال

مصوب ۱۳۵۶/۱۱/۳۰ مجلس شورای ملی^۱

۱. مصوبه شماره ۷۰۶۷/۷ قوه قضائیه - اداره کل حقوقی و تدوین قوانین در تاریخ ۱۳۵۸/۲/۱۸

سؤال

آیا لایحه قانونی الغاء مقررات مخالف با قانون مدنی راجع به ولایت و قیمومت، قانون اجازه افتتاح حساب پس انداز برای اطفال را نسخ کرده است یا خیر؟

نظر مشورתי اداره حقوقی بشرح زیر است

با توجه به صراحت تبصره ماده واحده قانون اجازه افتتاح حساب پس انداز برای اطفال مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۷ در صورتی که مادر به نام فرزند صغیر خود حساب پس انداز باز کند حق برداشت از این حساب را تا رسیدن صغیر به سن ۱۸ سال تمام دارد و اختیار مذکور مغایرت و منافاتی با قانون الغاء مقررات مخالف با قانون مدنی راجع به ولایت و قیمومت ندارد و در این تبصره قانون گذار صرف نظر از مقررات ماده ۱۰ قانون مدنی صریحاً اجازه تنظیم قرارداد مالی مشروط بین مادر و طفل و بانک را تجویز کرده است و مشارالیه می تواند از حساب پس انداز مزبور برداشت نماید بنا به مراتب چون به موجب تبصره مذکور حق برداشت از حساب های مزبور تنها به مادر طفل که بازکننده حساب است تفویض گردیده و نظر به ولایت مشارالیه نداشته است بنابراین در این مورد پدر و جد پدری یا وصی منصوب از طرف آنان حق برداشت از حساب پس انداز مزبور را ندارند و چون ماده واحده قانون مزبور مخالفت و مبادینتی با اعاده اعتبار قواعد و مقررات قانون مدنی راجع به ولایت و قیمومت ندارد لذا مطابق ماده مزبور اطفالی که به سن دوازده سال تمام رسیده باشند می توانند به نام خود حساب پس انداز در بانکها باز کنند و پس از رسیدن به سن پانزده سال تمام هم می توانند از حساب پس انداز خود برداشت نمایند. -نظریه ۷/۸۸۰- ۱۳۶۲/۲/۳۱ اداره کل حقوقی قوه قضائیه

سوال

آیا در صورتی که مادر برای فرزند صغیرش حساب پس اندازی در یکی از بانکها باز نماید ولی قهری صغیر می تواند وجوه مذکور را مورد استفاده قرار دهد؟ و آیا دائره سرپرستی مجبورین نباید از ولی قهری صورتحساب مطالبه نماید.

نظر مشورתי اداره حقوقی بشرح زیر است

مطابق ماده ۱۱۸۳ قانون مدنی، ولی نماینده قانونی مولی علیه می باشد. و قبل از ثبوت عدم رعایت امانت و یا خیانت نمی توان اختیارات ولی را در نحوه و کیفیت اداره اموال مولی علیه محدود نمود و اما چنانچه ولی در سمت ولایت رعایت امانت را ننماید یا خیانت کند طبق مواد ۱۱۸۴ و ۱۱۸۶ قانون مدنی عمل خواهد شد. ضمناً متذکر می گردد مادر می تواند مطابق ماده واحده قانون اجازه افتتاح حساب پس اندازی برای اطفال مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۷ به نام فرزندان صغیر خود حساب پس انداز باز کند در این صورت حق برداشت از این حساب را تا رسیدن صغار به سن رشد، مادر که بازکننده حساب است خواهد داشت و در این مورد پدر و جد پدری و یا وصی منصوب از طرف آنان حق برداشت از حساب پس انداز مزبور را ندارد.

-نظریه مشورתי اداره کل حقوقی قوه قضائیه شماره ۳۸۳/۹۳/۷ - ۱۳۹۳/۲/۲۲

شماره پرونده ۷۹-۱۵۵-۹۳

سؤال

بر اساس تبصره قانون اجازه افتتاح حساب پس انداز برای اطفال مصوب ۱۳۵۷/۱/۲۱ مادر می تواند به نام فرزند صغیر خود حساب پس انداز باز کند و حق برداشت از این حساب تا رسیدن صغیر به سن ۱۸ سال تمام فقط با

ماده واحده- اطفالی که به سن دوازده سال تمام رسیده باشند می‌توانند به نام خود در بانک‌ها حساب پس‌انداز باز نمایند. حق برداشت از این حساب‌ها منحصراً با دارنده حساب می‌باشد.

دارندگان این حساب‌ها می‌توانند پس از رسیدن به سن پانزده سال تمام از حساب خود برداشت نمایند.

تبصره- مادر می‌تواند به نام فرزند صغیر خود حساب پس‌انداز باز کند و حق برداشت از این حساب تا رسیدن صغیر به سن ۱۸ سال تمام فقط با مادر است.

مادر است به استناد نظریه شماره ۷/۷۰۶۷ مورخ ۱۳۵۸/۱۲/۱۸ اداره حقوقی قوه قضائیه اعتبار این قانون به قوت خود باقی است و با ولایت پدر یا وصی منافات ندارد. نظر به اینکه ماده ۳ فصل دوم قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ انواع حساب‌ها را به دو دسته کلی ۱- سپرده‌های قرض‌الحسنه شامل جاری و پس‌انداز ۲- سپرده‌های سرمایه‌گذاری تعریف نموده است، این سؤال ایجاد می‌شود که آیا دایره اقدام مادر در افتتاح حساب به نام صغیر منحصر به نوع اول یعنی سپرده‌های قرض‌الحسنه و پس‌انداز بوده و قابل تسری به دسته دوم یعنی سپرده‌های سرمایه‌گذاری نمی‌باشد؟ در زمان وضع قانون اساساً تعریف فوق موضوعیت نداشته است تا تفسیر فوق مبنی بر اینکه محدود کردن مادر به افتتاح نوعی خاص از حساب بانکی مدنظر بوده است، قابل قبول باشد. آیا دامنه اختیار قانونی مادر در افتتاح حساب برای کودک به استناد قانون اجازه افتتاح حساب پس‌انداز برای اطفال صرفاً محدود به نوعی خاص از حساب‌های بانکی تحت عنوان پس‌انداز می‌باشد و یا میتوان با استفاده از متن قانون و مستندات مورد اشاره حساب سپرده سرمایه‌گذار مدتدار را نیز مشمول قانون موردنظر دانست؟

نظریه شماره ۱۳۹۳/۲/۲۲ - ۷/۹۳/۳۸۳

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه

هدف مقنن از تجویز افتتاح حساب پس‌انداز از سوی مادر برای فرزند صغیر خود، ایجاد تسهیلات بانکی به‌منظور تأمین آتیه فرزند صغیر است. بنابراین اولاً: قانون مزبور در جهت حمایت از افراد صغیر وضع گردیده است و نه صرفاً به منظور اعطای امتیازی به مادران. ثانیاً: حساب پس‌انداز مذکور در قانون یاد شده، هرگونه حسابی را که از لحاظ مقررات کنونی بانکداری و عرف معمول، به منزله اندوخته و ذخیره‌ای برای آینده صغار و حفظ و ارتقاء وضعیت و حقوق مالی آنها باشد، شامل می‌شود.

قانون مربوط به تشکیل دادگاه اطفال بزهار

مصوب ۲۷ آبان ماه ۱۳۳۸

فصل اول: تشکیلات و صلاحیت

ماده ۱- در حوزه هر دادگاه شهرستان یک یا چند دادگاه اطفال تشکیل خواهد شد و تا وقتی که دادگاه اطفال تشکیل نشده به جرایم اطفال در دادگاه جنحه طبق مقررات این قانون رسیدگی خواهد شد ولی در نقاطی که قانون اصلاح و تربیت به ترتیب مقرر در فصل چهارم این قانون تشکیل نگردیده طبق مجازات عمومی تعیین کیفر خواهد شد.

تبصره - رئیس کل دادگاه شهرستان هر حوزه سمت ریاست کل دادگاه‌های اطفال را نیز خواهد داشت.

ماده ۲- قضات دادگاه اطفال را وزارت دادگستری از بین قضاتی که صلاحیت آنان را برای این امر با رعایت سن و سوابق خدمت و جهات دیگر محرز بداند انتخاب خواهد کرد. قضات مزبور از لحاظ قوانین استخدامی در ردیف رؤسا شعب دادگاه شهرستان هر حوزه خواهند بود.

تبصره - در صورتی که قاضی دادگاه اطفال به جهتی از جهات قانونی از انجام وظیفه باز بماند رئیس کل دادگاه شهرستان می‌تواند شخصاً به جای او انجام وظیفه نموده و یا یکی از قضات متناسب دادگاه شهرستان را به جای قاضی اطفال به طور موقت مأمور نماید.

ماده ۳- در مورد جنایات دادگاه اطفال از قاضی آن دادگاه و دو نفر مشاور از بین کارمندان قضایی بازنشسته یا فرهنگی (استاد- مدیر- دبیر- آموزگار) یا اداری یا معتمدین محل که در این قبیل امور علاقه و بصیرت داشته باشند تشکیل می‌گردد و رأی دو نفر مزبور مشورتی خواهد بود.

تبصره ۱- رئیس دادگاه شهرستان هر محل عده‌ای را که برای تشکیل دادگاه‌های اطفال حوزه خود لازم می‌داند و لاقلاً برای هر شعبه پنج نفر خواهند بود به رئیس دادگاه استان پیشنهاد می‌نماید. رئیس دادگاه استان در صورت موافقت مشاورین را برای مدت دو سال به سمت مزبور تعیین می‌نماید. دادگاه

اطفال در هر مورد دو نفر مشاور خود را موقع وصول پرونده به قید قرعه از میان آنان انتخاب خواهد نمود. موارد رد مشاورین همان است که در مورد قضات دادگستری مقرر گردیده است.

تبصره ۲- حق الزحمه مشاورین باید برای هر جلسه حضور به میزانی که در آیین‌نامه وزارت دادگستری در نظر گرفته خواهد شد پرداخت شود.

ماده ۴- به کلیه جرائم اطفال که سن آنها بیش از ۶ سال تمام و تا ۱۸ سال تمام است طبق این قانون در دادگاه اطفال رسیدگی می‌شود. اطفال تا ۶ سال تمام قابل تعقیب جزایی نخواهند بود.

تبصره- هر گاه قبل از شروع به رسیدگی و یا در حین آن سن طفل از ۱۸ سال تمام تجاوز کند رسیدگی به اتهام نیز در دادگاه اطفال به عمل خواهد آمد.

ماده ۵- برای رسیدگی به جرائم اطفال دادگاه محل وقوع جرم یا محل کشف جرم یا محلی که طفل در آنجا یافت شده یا محل اقامت طفل یا ابوبین یا سرپرست او یا محلی که طفل تحت حفاظت قرار گرفته است صلاحیت دارد.

فصل دوم: آیین دادرسی

ماده ۶- در موردی که اطفال مرتکب جرمی شوند رسیدگی‌های مقدماتی اعم از تعقیب و تحقیق از طرف دادگاه اطفال به عمل خواهد آمد و دادگاه مزبور کلیه وظایفی را که طبق قانون بر عهده ضابطین دادگستری است انجام خواهد داد- برای انجام تحقیقات مزبور

دادگاه اطفال می‌تواند به هر یک از ضابطین دادگستری سمت نمایندگی بدهد.

ماده ۷- چنانچه تحقیقاتی درباره وضع مزاجی یا روحی اطفال یا ابوبین او یا وضع خانوادگی طفل و محیط معاشرت او لازم شود دادگاه اطفال می‌تواند تحقیقات مزبور را خود یا به هر وسیله‌ای که مقتضی بداند انجام دهد و یا نظر اشخاص صلاحیت‌دار را جلب کند. دادگاه اطفال نیز می‌تواند از متخصصین فنی یا افراد مورد اعتمادی که بتوانند تحقیقات مزبور را انجام دهند استفاده نماید.

تبصره- برای انجام تحقیقات مزبور و همچنین به‌منظور اداره امور مربوط به کانون اصلاح و تربیت وزارت دادگستری می‌تواند از مددکاران اجتماعی که

دارای گواهی نامه آموزشگاه خدمات اجتماعی باشند استفاده نماید ترتیب پرداخت حق الزحمه مددکاران مزبور به موجب آیین نامه وزارت دادگستری معین خواهد گردید.

ماده ۸- پس از پایان تحقیقات مقدماتی چنانچه دلایل توجه اتهام موجود نباشند دادگاه قرار منع تعقیب صادر نموده و الا قرار رسیدگی صادر و وقت جلسه دادرسی را به سرپرست قانونی طفل و دادستان ابلاغ می نماید.

ماده ۹- دادگاه به کلیه جرائم اطفال با حضور دادستان و یا نماینده او به طور سری رسیدگی می نماید در دادگاه فقط اولیاء یا سرپرست اطفال و وکیل مدافع و اشخاصی که نظر آنان در تحقیقات مقدماتی جلب شده و شهود و مطلعین و نماینده کانون اصلاح و تربیت که دادگاه حضور آنان را لازم بداند احضار خواهند شد انتشار جریان دادگاه به وسیله مطبوعات یا رادیو یا فیلم برداری یا عکس برداری و یا افشای هویت و مشخصات متهم به کلی ممنوع و متخلفین به جزای نقدی از ۵۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰ ریال محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰- در صورتی که مصلحت طفل مقتضی باشد ممکن است رسیدگی در تمام مدت دادرسی یا در قسمتی از آن در غیاب او به عمل آید و رأی دادگاه در هر صورت حضوری محسوب می شود.

ماده ۱۱- هر گاه اتهام از درجه جنایت باشد دادگاه به سرپرست قانونی طفل اعلام می نماید که وکیلی برای او تعیین نموده و یا شخصاً برای دفاع در دادگاه حاضر نشود هر گاه سرپرست اقدام به تعیین وکیل ننماید و شخصاً نیز در دادگاه حاضر نشود چنانچه دادگاه مداخله وکیل را ضروری تشخیص دهد وکیل تسخیری برای طفل تعیین خواهد نمود. در امور جنحه و خلاف فقط سرپرست می تواند در دادگاه حاضر شده و از او دفاع نماید.

ماده ۱۲- دادگاه اطفال به دادخواست مدعی خصوصی طبق مقررات قانونی رسیدگی کرده و حکم صادر می نماید در موقع رسیدگی حضور طفل در دادگاه ضروری نیست.

ماده ۱۳- در صورتی که یک یا چند طفل به شرکت اشخاص دیگر مرتکب جرم شده یا در ارتکاب جرم معاونت کرده باشند فقط به جرائم اطفال در دادگاه اطفال رسیدگی خواهد شد.

ماده ۱۴- در مورد ماده قبل مدعی خصوصی برای مطالبه ضرر و زیان خود فقط می‌تواند به دادگاه مدنی مراجعه نماید.

ماده ۱۵- ۱- تصمیمات دادگاه اطفال و دادگاه جنحه قائم مقام آن در مورد بند یک ماده ۱۷ این قانون و بند یک ماده ۳۳ قانون مجازات عمومی قطعی است و در مورد بند ۲ ماده ۱۷ این قانون فقط از طرف متهم قابل پژوهش است. نسبت به اطفالی که سن آنها بیش از ۱۲ سال تمام است تصمیم دادگاه اعم از براءت یا محکومیت در مورد خلاف قطعی و در مورد جنحه و جنایت قابل پژوهش و فرجام است.

مواعد و ترتیب تقاضا و رسیدگی پژوهشی فرجامی همان است که در قانون آیین دادرسی کیفری مقرر است.

۲- قرارهای عدم صلاحیت محلی و منع یا موقوفی تعقیب صادر در مورد جرائم اطفالی که سن آنها بیش از ۱۲ سال است در حدود مقررات قانون آیین دادرسی کیفری قابل پژوهش و فرجام است.

۳- در هر حال رسیدگی به جرائم مربوط به اطفال در کلیه مراحل تابع مقررات مذکور در ماده ۹ قانون تشکیل دادگاه اطفال بزهکار خواهد بود.
ماده ۱۶- رسیدگی به جرائم اطفال تابع قانون آیین دادرسی نیست.

فصل سوم: تصمیمات

ماده ۱۷- در مورد اطفالی که سن آنان بیش از ۶ سال تمام و تا ۱۲ سال تمام است در صورتی که مرتکب جرمی شوند بر حسب مورد تصمیمات زیر اتخاذ خواهد شد:

۱- تسلیم با اولیاء یا سرپرست با اخذ تعهد به تأدیب و ترتیب و مواظبت در حسن اخلاق طفل.

۲- اعزام طفل به کانون اصلاح و تربیت به منظور تأدیب و تربیت برای مدت از یک ماه تا ۶ ماه (در مواردی که به جهتی از جهات ولی یا سرپرست صلاحیت ندارد و یا الزام او به تأدیب و ترتیب و مواظبت در حسن اخلاق طفل ممکن نباشد).

ماده ۱۸- در مورد اطفالی که بیش از ۱۲ سال تمام و تا ۱۸ سال تمام دارند

هر گاه مرتکب جرمی شوند بر حسب مورد تصمیمات زیر اتخاذ خواهد گردید:
 ۱- تسلیم به اولیاء یا سرپرست با اخذ تعهد به تأدیب و تربیت و مواظبت در حسن اخلاق طفل.

۲- سرزنش و نصیحت به وسیله قاضی دادگاه.

۳- اعزام به کانون اصلاح و تربیت از سه ماه تا یک سال.

۴- اعزام به زندان کانون اصلاح و تربیت در مورد اطفالی که سن آنان بیش از پانزده سال تمام است از شش ماه تا پنج سال.

تبصره- تصمیم اخیر در موردی که اتخاذ می‌شود که طفل مرتکب جنایتی گردیده باشد- چنانچه مجازات آن جنایت اعدام یا حبس مؤبد باشد مدت زندان کمتر از دو سال نخواهد بود.

ماده ۱۹- در جریان تحقیقات مقدماتی به تشخیص دادگاه مخصوص اطفال ممکن است طفل به قسمت نگاهداری موقت کانون اصلاح و تربیت اعزام گردد یا به ولی یا سرپرست او تسلیم شود با التزام به این که هر وقت دادگاه اطفال او را خواست معرفی نماید در صورت عدم وجه التزام را بپردازد.

ماده ۲۰- در مورد جنایاتی که مجازات آن اعدام یا حبس مؤبد است طفل در قسمت نگاهداری موقت توقیف خواهد شد کیفیت توقیف در آیین‌نامه وزارت دادگستری معین خواهد شد.

ماده ۲۱- دادگاه اطفال برحسب گزارش‌هایی که از وضع اطفال و تعلیم و تربیت آنها از طرف کانون اصلاح و تربیت می‌رسد می‌تواند در تصمیمات قطعی سابق یک بار تجدیدنظر نماید به این طریق که مدت‌های مذکور را یک ربع تخفیف دهد و در مورد تصمیمات دایر به اعزام طفل به کانون اصلاح و تربیت می‌تواند تصمیم مزبور را به تصمیم مبنی بر تسلیم طفل به سرپرست قانونی او تبدیل نماید و رأی دادگاه اطفال در این باب قطعی است.

تبصره- در مورد اطفالی که بیش از ۱۲ سال تمام دارند تبدیل تصمیم در صورتی ممکن است که طفل لااقل یک ثلث از مدت مذکور در حکم را در کانون اصلاح و تربیت توقف کرده باشد.

فصل چهارم: کانون اصلاح و تربیت

ماده ۲۲- در مقر هر دادگاه اطفال وزارت دادگستری یک کانون اصلاح و تربیت برای اجرای این قانون تأسیس می‌نماید.

تبصره- در نقاطی که دارالتأدیب تأسیس شده مؤسسه مزبور طبق مقررات این قانون به کانون اصلاح و تربیت تبدیل خواهد شد.

ماده ۲۳- کانون اصلاح و تربیت شامل سه قسمت خواهد بود:

اول- قسمت نگاهداری موقت.

دوم- قسمت اصلاح و تربیت.

سوم- زندان.

اطفالی که هنوز درباره آنان از طرف دادگاه تصمیمی اتخاذ نشده به قسمت اول اعزام خواهند گردید و اطفالی که در مورد آنان تصمیم اعزام به کانون اصلاح و تربیت اتخاذ شود بر حسب مورد به قسمت دوم یا سوم اعزام خواهند گردید و در هر قسمت محل نگاهداری دختران از محل پسران مجزا خواهد بود.

تبصره- اطفالی که طبق این ماده به یکی از قسمت‌های مذکور اعزام گردیده و به سن پانزده سال تمام رسیده‌اند اعم از این که تصمیمی از طرف دادگاه درباره آنها اتخاذ شده باشد یا خیر در قسمتی از کانون که برای این منظور تشخیص داده خواهد شد، نگاهداری می‌شود.

ماده ۲۴- طرز تشکیل کانون اصلاح و تربیت و کیفیت اصلاح و تربیت طفل در هر یک از قسمت‌های کانون مزبور طبق آیین‌نامه وزارت دادگستری خواهد بود و به اطفال باید برحسب استعداد در مدت محکومیت آنها حرفه‌ای آموخته شود.

ماده ۲۵- قاضی اطفال لااقل هر سه ماه یک مرتبه شخصاً از کانون اصلاح و تربیت بازدید و نسبت به امور و طرز تعلیم و تربیت و پیشرفت اخلاقی آنها رسیدگی خواهد کرد.

ماده ۲۶- در مواردی که رفتار و اخلاق طفل موجب فساد اخلاق اطفال دیگر می‌شود طفل مزبور به دستور دادگاه اطفال به قسمت زندان انتقال خواهد یافت و پس از اصلاح اخلاق و رفتارش دادگاه مجدداً دستور انتقال او را به قسمت اصلاح و تربیت برای بقیه مدت خواهد داد.

ماده ۲۷- برای اجرای مقررات این قانون وزارت دادگستری مجاز است از محل وجوه اموال بلاصاحب و بلاوارث و یا وجوهی که اداره اوقاف برای این امر تخصیص می‌دهد استفاده نماید.

ماده ۲۸- از تاریخ اجرای این قانون دارالتأدیبه‌های موجود در مملکت با تمام لوازم آن در اختیار وزارت دادگستری قرار خواهد گرفت.

فصل پنجم: موارد متفرقه

ماده ۲۹- آیین‌نامه‌های مذکور در این قانون را وزارت دادگستری تهیه و به موقع اجرا خواهد گذاشت.

ماده ۳۰- این قانون پس از تصویب آیین‌نامه‌های مربوطه قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۳۱- در نقاطی که کانون اصلاح و تربیت تشکیل می‌گردد مواد ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ و ۳۷ قانون کیفر عمومی لغو می‌شود.

ماده ۳۲- کسانی که اشخاص کمتر از ۱۸ سال تمام را به ارتکاب جرم تحریک نمایند به مجازاتی که در قانون کیفر عمومی برای مجرم اصلی مقرر است محکوم می‌شوند.

ماده ۳۳- وزارت دادگستری مأمور اجرای این قانون است.

قانون کاهش ساعات کار بانوان شاغل دارای شرایط خاص مصوب ۱۳۹۵/۶/۲ مجلس شورای اسلامی

ماده واحده- ساعات کار هفتگی بانوان شاغل اعم از رسمی، پیمانی و قراردادی که موظف به چهل و چهار ساعت کار در هفته هستند اما دارای معلولیت شدید یا فرزند زیر شش سال تمام یا همسر یا فرزند معلول شدید یا مبتلا به بیماری صعب‌العلاج می‌باشند و یا زنان سرپرست خانوار شاغل در دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ و بخش غیردولتی اعم از مشمولان قانون کار و قانون تأمین اجتماعی بنا به درخواست متقاضی از دستگاه اجرایی مستخدم و تأیید سازمان بهزیستی کشور یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا دادگستری، سی‌وشش ساعت در هفته با دریافت حقوق و مزایای چهل و چهار ساعت تعیین می‌شود.

تبصره ۱- تأیید میزان و شدت معلولیت توسط سازمان بهزیستی، بیماران صعب‌العلاج توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرزندان زیر شش سال با ارائه شناسنامه معتبر و زنان سرپرست خانوار با ارائه اسناد مثبت یا گواهی دادگاه معتبر خواهد بود.

تبصره ۲- زمان شروع و خاتمه کار در اجرای این قانون با توافق مشمولان و مسؤولان مربوط آنان تعیین می‌گردد.

تبصره ۳- کارفرمایان بخش غیردولتی از اعمال تخفیف پلکانی و یا تأمین بخشی از حق بیمه سهم کارفرما برخوردار می‌شوند.

تبصره ۴- بانوانی که بر اساس سایر مقررات از امتیاز کاهش ساعات کار بهره‌مند هستند تا زمانی که از مقررات مزبور استفاده می‌کنند و یا دستگاه‌های تابع مقررات اداری و استخدامی خاص که امتیازات مشابه این قانون را دارند، از شمول این قانون مستثنی می‌باشند.

تبصره ۵- در صورتی که مشمولان این قانون، همزمان شرایط استفاده از امتیاز آن و مرخصی ساعتی شیردهی را داشته باشند و یا همزمان دارای

شرایط مختلف مصرح در این قانون باشند، حق انتخاب یکی از امتیازات پیش‌بینی‌شده را دارند.

تبصره ۶- به‌منظور تأمین امنیت شغلی مشمولان این قانون در دوران استفاده از مزایای آن، دستگاه‌های اجرایی و کارفرمایان بخش غیردولتی مشمول این قانون نمی‌توانند به صرف استفاده بانوان از مزایای کاهش ساعات کار، آنان را اخراج کنند یا محل خدمت جغرافیایی آنها را تغییر دهند. هرگونه اخراج، جابه‌جایی و استخدام جایگزین آنان ممنوع است.

تبصره ۷- اعمال احکام این قانون، برای آن دسته از کارکنانی که پیش از تصویب این قانون در بخش غیردولتی به‌کار گرفته شده‌اند منوط به تأمین نظر کارفرما توسط دولت است.